

Den Haag geschiedde, 22 augustus, (er vond toen een grote ophaalactie in Scheveningen plaats), werden er driehonderd politiemannen voor opgetrommeld die eerst door Fischer, de no. 2 van *IV B 4*—Den Haag, toegesproken werden. Voorzover ons bekend, was er slechts één weigeraar: een agent van politie, Pieter Machiel Bieber; hij werd gestraft noch gedegradeerd. Bij het ophalen in Den Haag bleek overigens dat het adressenmateriaal dat de *Zentralstelle* aan *IV B 4* toegezonden had, tal van onjuistheden bevatte: het was immers gebaseerd op uit januari '41 daterende opgaven. De hoofdvertegenwoordiger van de Joodse Raad in Den Haag, mr. H. Edersheim, en zijn plaatsvervanger, M. J. Keyzer, maakten het *IV B 4* gemakkelijk en gingen daarbij wezenlijk verder dan de Joodse Raad in Amsterdam gedaan had: zij lieten een splinternieuwe kartotheek van in Den Haag woonachtige Joden opbouwen, die bij *IV B 4* door enkele typisten van de Joodse Raad zorgvuldig *up to date* gehouden werd, en

'zodra bekend werd dat Den Haag weer een groep Joden naar Westerbork moest sturen, stelde *Juden-Fischer* . . . zich in verbinding met het bestuur van de Haagse afdeling van de Joodse Raad en deelde mee dat weer een bepaald aantal Joden weg moest. Door de Haagse Joodse Raad werd aan de hand van de kartotheek het verlangde aantal plus een paar voor eventuele uitvallers op lijsten, wijk- en straatgewijze ingedeeld, aan Fischer opgegeven.'¹

De in Den Haag gegrepenen werden aanvankelijk in de Cellenbarakken geconcentreerd, maar spoedig in een doorgangshuis aan de Paviljoensgracht dat dezelfde functie kreeg als de Hollandse Schouwburg in Amsterdam.

Nederlandse Spoorwegen

'Spoorwegpersoneel, machinisten, bedenkt dat iedere trein die geladen met slaven door u vervoerd wordt, ter slachtbank gaat!!' — aldus de hartstochtelijke oproep van Gerrit van der Veen die wij reeds aanhaalden. Er waren meer van die oproepen die zich bij uitstek tot leiding en personeel van het spoorwegbedrijf richtten. Dat was ook begrijpelijk. Wel gingen aan het vertrek per trein der gedeporteerde Joden, zoals wij deden uitkomen, activiteiten vooraf waarbij andere onderdelen van de Nederlandse overheid

¹ BG-Amsterdam, rijksrecherche: p.v. inz. Asscher en Cohen (18 dec. 1947), p. 7 (getuige D. Vas).